

Quickscan Flora- en faunawet

Deelplan 20 Ypenburg te Den Haag

Rapportnummer: 20150706/rap01
Status rapport: definitief
Datum rapport: 13 augustus 2015

Auteur: E. Schiedon, MSc
Projectleider: Ing. D. van der Est
Kwaliteitscontrole: Ing. D. van der Est

Opdrachtgever: Gemeente Den Haag
Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Postbus 12 655
2500 DP Den Haag

Contactpersoon: Dhr. S.R. Tool

Dit rapport is digitaal gegenereerd en derhalve niet voorzien van een handtekening. De inhoud van de rapportage is aantoonbaar gecontroleerd en vrijgegeven.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doel.....	1
1.3 Gebiedenbescherming.....	1
1.4 Leeswijzer	2
2 HUIDIGE EN TOEKOMSTIGE SITUATIE	3
2.1 Beschrijving huidige situatie	3
2.2 Werkzaamheden en toekomstige situatie.....	4
3 AANWEZIGHEID BESCHERMDE SOORTEN.....	5
3.1 Methode	5
3.2 Resultaten literatuuronderzoek.....	5
3.3 Resultaten veldbezoek.....	5
3.3.1 Vogels.....	5
3.3.2 Vleermuizen	7
3.3.3 Vissen.....	7
4 BEKNOPTE EFFECTENANALYSE EN MAATREGELEN	8
4.1 Inleiding.....	8
4.2 Broedvogels	8
4.2.1 Jaarrond beschermd categorie 1 t/m 4	8
4.2.2 Tijdens het broedseizoen beschermde broedvogels	9
4.3 Vleermuizen	9
4.4 Vissen (kleine modderkruiper)	10
4.5 Conclusies en aanbevelingen	10
5 LITERATUUR.....	11

Bijlage 1: Tabel bevindingen quickscan

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Dienst Stedelijke Ontwikkeling (DSO) van de gemeente Den Haag heeft het voornemen om deelplan 20 te Ypenburg, Den Haag te herontwikkelen. Voorafgaande aan deze herontwikkeling zal het terrein bouwrijp gemaakt worden, waarbij onder andere het aanwezige groen (grotendeels) verwijderd wordt. De toekomstige bestemming van het terrein is momenteel nog niet bekend.

De voorgenomen plannen leiden mogelijk tot het overtreden van verbodsbepalingen op beschermde soorten, die zijn genoemd in tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet. Via de Flora- en faunawet is de bescherming van een aantal soorten planten en dieren in Nederland vastgelegd. In de wet zijn soorten opgenomen die landelijk of op Europees niveau zeldzaam zijn of worden. Het voorgenomen plan heeft mogelijk negatieve gevolgen op (de leefgebieden van) beschermde soorten. Het is volgens deze wetgeving niet toegestaan om het leefgebied aan te tasten.

Een overtreding van verbodsbepalingen op soorten uit de zwaardere beschermingscategorieën (tabel 2 en 3) is te voorkomen door, voorafgaand aan de werkzaamheden, voorzorgsmaatregelen te treffen. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplanting- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Voorzorgsmaatregelen zijn gericht op het voorkomen van de negatieve gevolgen van een activiteit op beschermde soorten.

Een ontheffingsplicht voor de soorten uit de zwaardere beschermingscategorieën (tabel 2 & 3) is van toepassing als de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen niet kan worden behouden door het nemen van voorzorgsmaatregelen. Vleermuizen behoren onder andere tot deze categorie.

De geplande werkzaamheden worden getoetst door middel van een quickscan. De quickscan is een verkennende toets om na te gaan of beschermde soorten in het plangebied voorkomen. Daarnaast is het doel om in te schatten of er een kans is op overtreding van de Flora- en faunawet. Een quickscan geeft echter mogelijk geen definitief uitsluitsel over het al dan niet voorkomen van beschermde soorten en het al dan niet overtreden van de wet.

1.2 Doel

De doelstelling voor de quickscan is geformuleerd in vijf onderzoeksvragen:

- Welke beschermde soorten flora en fauna, genoemd in tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet, maken (mogelijk) gebruik van de planlocatie?
- Wat zijn de globale effecten van de voorgenomen werkzaamheden op beschermde soorten, die (mogelijk) gebruik maken van de planlocatie als onderdeel van het leefgebied?
- Is aanvullend onderzoek naar één of meerdere soorten noodzakelijk?
- Welke algemene maatregelen dienen te worden uitgevoerd om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen of te beperken?
- Is het noodzakelijk om voor de voorgenomen werkzaamheden een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen?

1.3 Gebiedenbescherming

Via de Natuurbeschermingswet 1998 zijn verschillende gebieden in Nederland beschermd (Natura 2000-gebieden). Ook gebieden die onder Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen was dit de EHS) vallen zijn beschermd. Het plangebied ligt niet in een Natura 2000-gebied of binnen het NNN. Omdat de voorgenomen ontwikkeling kleinschalig is en er geen negatieve effecten als gevolg van externe werking te verwachten zijn, is toetsing aan de regelgeving omtrent deze beschermde gebieden niet van toepassing. Het voornemen hoeft alleen aan de soortbescherming van de Flora- en faunawet te worden getoetst.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is een beschrijving van het plangebied weergegeven en de uit te voeren werkzaamheden zijn hier benoemd. Hoofdstuk 3 gaat in op de aanwezigheid van beschermde soorten.

In hoofdstuk 4 worden de globale effecten bepaald van het plan op de soorten die (mogelijk) gebruik maken van het plangebied. Hier worden ook globaal maatregelen voorgesteld om zorgvuldig te handelen ten aanzien van beschermde soorten. In de conclusie wordt beargumenteerd of een vervolgonderzoek, nader maatregelenpakket en/of een ontheffing noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

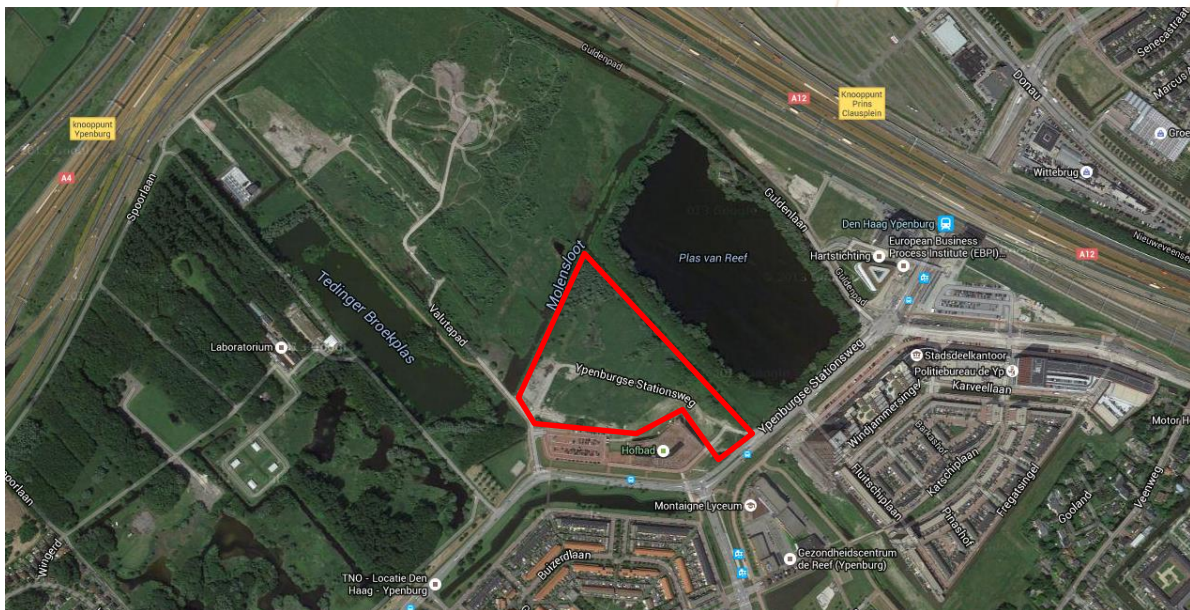
2 HUIDIGE EN TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 Beschrijving huidige situatie

Het plangebied betreft een braakliggend terrein in het stadsdeel Leidschenveen-Ypenburg te Den Haag en wordt aan de noordwestelijke en noordoostelijke zijde begrensd door een watergang. In de huidige situatie bevinden zich binnen het plangebied veel riet en ruigten. Op het noordoostelijk deel van het plangebied (langs de watergang) groeien een groot aantal bomen, grotendeels bestaande uit schietwilg. Op het oostelijk deel van het plangebied is sprake van een klein water (van circa 5 x 5 meter), dat volledig is bedekt met kroos. In verband met bouwwerkzaamheden nabij het plangebied zijn delen van het plangebied regelmatig bereiden door zware werktuigen, waardoor de bodem op diverse plaatsen verstoord is geraakt. Enkele materialen voor deze bouwwerkzaamheden (o.a. grote stenen structuren voor de geleiding van het riool) bevinden zich binnen het plangebied. Binnen het plangebied zijn geen bebouwing en verharde wegen aanwezig.

Ten noorden en westen van het plangebied bevinden zich meerdere plassen (zoals de Tedinger Broekplas en Plas van Reef), gras- en ruigtelanden (met diverse ruigtekruiden en struweel) en bosschages. Ten zuiden en westen van het plangebied bevinden zich diverse woningen en bedrijfspanden.

In figuur 2-1 is de ligging van het plangebied weergegeven. In figuur 2-2 is de huidige situatie van het plangebied door middel van enkele foto's weergegeven.

Figuur 2-1. Globale ligging plangebied (rood omlijnd)

Figuur 2-2. Huidige situatie plangebied. Vanaf foto linksboven met de klok mee; de zuidwestelijke hoek van het plangebied (met grotendeels verstoorde bodem), het kleine water in de oostelijke hoek van het plangebied, zicht vanaf de noordwestelijk gelegen watergang op de vele ruigtekruiden binnen het plangebied, de watergang aan de noordwestelijke zijde van het plangebied, de watergang aan de noordoostelijke zijde van het plangebied (met aangelegde wilgenbosschage) en wilgenbosschage met veel ondergroei (met name bestaande uit brandnetels).

2.2 Werkzaamheden en toekomstige situatie

Op termijn zal herontwikkeling van het plangebied plaatsvinden. Hiertoe wordt het terrein bouwrijp gemaakt, waarbij het aanwezige groen (schiefwilgen, ruigtekruiden e.d.) grotendeels verwijderd zal worden. Vermoedelijk wordt bij de herinrichting tevens het aanwezige water gedempt. Het is momenteel nog niet duidelijk welke bestemming het terrein in de toekomst krijgt.

3 AANWEZIGHEID BESCHERMDE SOORTEN

3.1 Methode

De quickscan is uitgevoerd door een literatuurstudie en een veldbezoek uit te voeren. De literatuurstudie heeft als doel om een beeld te krijgen van aanwezige beschermde soorten (tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet) in de omgeving, zodat de kans op voorkomen in de betreffende plangebied kan worden geschat. Soorten uit de eerste beschermingscategorie zijn mogelijk ook aanwezig in het plangebied, deze zijn verder buiten beschouwing gelaten. Er geldt namelijk een vrijstelling voor deze soorten bij ruimtelijke ingrepen.

Voor het verkrijgen van informatie is gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke broninformatie via internet en literatuur (zie literatuurlijst). Dit geeft echter geen compleet beeld. Daarom is middels een veldbezoek gekeken naar de geschiktheid van het plangebied als leefgebied voor diverse beschermde soorten. Op 30 juli 2015 is daarom het veldbezoek gebracht aan het plangebied. Hierbij is gekeken naar de aanwezigheid van beschermde soorten en sporen, zoals uitwerpselen, pootafdrukken en aanwezige (oude) nesten. Aangezien het (binnen het plangebied aanwezige) water niet bereikbaar was (steile oevers met hoogopgaande ruigtekruiden) is het water tijdens het veldbezoek niet bevestigd.

De quickscan is uitgevoerd door een ervaren ecooloog van ATKB. De ecooloog voldoet aan de definitie die Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO, voorheen Dienst Regelingen) hanteert van een ter zake kundige voor het opstellen van toetsingen aan de Flora- en Faunawet. Daarnaast is ATKB aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB).

3.2 Resultaten literatuuronderzoek

Voor het literatuuronderzoek is het deelgebied Den Haag-Ypenburg-Tedingerbroek als zoekgebied gebruikt.

Voor een compleet overzicht van de in de omgeving waargenomen beschermde flora- en faunasoorten wordt verwezen naar bijlage 1. Deze informatie is aangevuld met een expert judgement.

Uit de verschillende bronnen blijkt dat de omgeving van het plangebied geschikt is voor een groot aantal vogelsoorten, waaronder diverse roofvogels (zoals de buizerd), park- en struweelvogels (zoals de roodborst), watervogels (zoals de fuut) en soorten van verruigde gebieden (zoals de fazant). Tevens is de omgeving van het plangebied geschikt voor enkele vleermuissoorten (zoals de gewone dwergvleermuis) en vissen (kleine modderkruiper en bittervoorn).

Op basis van de verspreidingsgegevens van de beschermde soorten (tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet) én de resultaten van de in 2005 uitgevoerde quickscan (zie bijlage 2; de terreinsituatie komt momenteel nog overeen) worden binnen het plangebied (en de directe omgeving) geen beschermde planten, amfibieën, reptielen, vlinders, libellen en overige gewervelden verwacht. Deze soortgroepen worden in het vervolg van het rapport derhalve buiten beschouwing gelaten.

3.3 Resultaten veldbezoek

3.3.1 Vogels

Uitleg beschermingswerking

De nesten van alle broedvogels zijn tijdens het broedseizoen beschermd, daarnaast is een aantal soorten jaarrond beschermd (interpretatie van het RVO). Jaarrond beschermde vogels kunnen in gebouwen, bomen of eksternesten worden aangetroffen (categorie 1 t/m 4). Ook zijn broedvogels onderscheiden die in principe niet jaarrond beschermd zijn, maar het ministerie verlangt wel een inventarisatie en de soorten zijn wel jaarrond beschermd als de ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen (categorie 5). In deze paragraaf is een indeling gemaakt in jaarrond beschermde vogels (categorie 1-4), vogels waarvoor inventarisatie gewenst is (categorie 5) en tijdens het broedseizoen beschermde broedvogels (algemene broedvogels).

Broedvogels jaarrond beschermd (categorie 1 t/m 4)

De nesten van vogelsoorten binnen deze categorieën zijn jaarrond beschermd. Dit geldt ook voor de directe omgeving die nodig is om de jongen succesvol groot te brengen (foerageergebied).

In paragraaf 3.2 en bijlage 1 is genoemd dat in de omgeving van het plangebied waarnemingen zijn gedaan van jaarrond beschermde broedvogels, namelijk de ooievaar en diverse roofvogels (zoals boomvalk, buizerd, slechtvalk en sperwer). Binnen het plangebied zijn echter geen jaarrond beschermde broedvogels (of nesten hiervan) waargenomen. Ook zijn geen sporen van terreingebruik aangetroffen, zoals veren, uitwerpselen, braakballen of prooiresten. Daarentegen is boven het terrein ten noordoosten van het plangebied (Plas van Reef) wel een overvliegende buizerd waargenomen. Mogelijk dat deze buizerd in één van de bosschages in de omgeving van het plangebied een nest heeft. Een dergelijk nest is tijdens de quickscan echter niet waargenomen in de directe omgeving van het plangebied.

Het plangebied (en zijn directe omgeving) zijn voor met name roofvogels erg geschikt als foerageergebied. Dit komt door de afwisseling van open (grazige tot verruigde) vlakten met bosschages. Aangezien tijdens het veldbezoek geen nesten zijn aangetroffen is het plangebied in de huidige situatie ongeschikt als nestgelegenheid voor roofvogels (deze nemen over het algemeen oude nesten in gebruik). Voor de ooievaar is het plangebied tevens ongeschikt als nestplaats. Dit door de afwezigheid van menselijke bebouwing en broedpalen. Wel kunnen ooievaars binnen het plangebied foerageren.

Broedvogels niet jaarrond beschermd, inventarisatie wel gewenst (categorie 5)

In paragraaf 3.2 en bijlage 1 is genoemd dat in (de omgeving van) het plangebied diverse (categorie 5-) vogels aanwezig zijn. Dit betreffen onder andere enkele urbane vogelsoorten, park- en struweelvogels en enkele zwaluwen.

Binnen het plangebied zijn tijdens het veldbezoek enkele categorie 5-vogels waargenomen, namelijk de ekster, zwarte kraai en koolmees (inclusief bedelende jongen). Overige categorie 5-vogels zijn niet waargenomen.

Het plangebied is geschikt voor boomnestelende soorten (zoals de ekster en zwarte kraai), welke hoog in de boom nesten bouwen. Nesten van deze soorten zijn tijdens het veldbezoek echter niet aangetroffen en momenteel dan ook niet aanwezig. Tevens is het plangebied geschikt voor holtebewoners (zoals de spreeuw en koolmees), die in kleine holten van bomen geschikte broedplaatsen kunnen vinden. Daarentegen is het plangebied ongeschikt voor zwaluwen. Dit als gevolg van de afwezigheid van steile wanden (broedplaats oeverzwaluw) en stallen of schuren (broedplaats boerenzwaluw).

Het plangebied is voor de potentieel aanwezige categorie 5-soorten niet van ecologisch hoog belang, omdat het hooguit om enkele broedparen zal gaan. Bovendien zijn er in de omgeving voldoende alternatieve nestlocaties te vinden in bomen en struweel in de omgeving. De (potentieel) aanwezige categorie 5-soorten zijn daarom niet jaarrond beschermd. Wel zijn nesten van alle soorten beschermd tijdens het broedseizoen.

Broedvogels algemeen

Naast de categorie 1 t/m 5 beschermde vogels, is in paragraaf 3.2 en bijlage 1 reeds genoemd dat in de omgeving van het plangebied tevens diverse algemeen beschermde vogels aanwezig zijn. Deze broedvogels zijn enkel tijdens het broedseizoen beschermd. Tijdens het veldbezoek zijn enkele van deze algemeen beschermde vogels waargenomen, waaronder de staartmees, fazant, vink en winterkoning.

Nesten (of nestindicerende gedragingen) van algemene broedvogels zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen; een incidenteel broedgeval van algemene broedvogels kan echter niet worden uitgesloten.

3.3.2 Vleermuizen

Diverse vleermuizen maken gebruik van gebouwen als verblijfplaats, maar er zijn ook boombewonende vleermuizen.

Vleermuizen maken gebruik van kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven en wisselen van verblijfplaats. Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige elementen als vlieg- en/of foerageerroute. Lijnvormige elementen zijn onder andere aaneengesloten bomenrijen en watergangen. In paragraaf 3.2 en bijlage 1 is genoemd dat in (de omgeving van) het plangebied een aantal soorten vleermuizen worden verwacht, namelijk gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger. Voor het overzicht is hieronder een onderscheid gemaakt in verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied, waarbij is aangegeven welk van deze functionele onderdelen van het leefgebied in het plangebied zijn aangetroffen.

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig. Ook zijn in de bomen geen (voor vleermuizen) geschikte holten aangetroffen. De losse scheuren in de bast liggen direct op de stam en er zijn geen mogelijkheden om hier onder te kruipen voor vleermuizen. Het plangebied biedt derhalve geen verblijfplaatsen aan vleermuizen.

Vliegroutes

Aangezien het plangebied aan de noordwestelijke en noordoostelijke zijde wordt begrensd door watergangen (lijnvormige structuren), zijn de randen van het plangebied mogelijk door vleermuizen in gebruik als vliegroute. Met name de noordoostelijke zijde van het plangebied is hier uitermate geschikt voor; dit door de bosschage (grotendeels bestaande uit schietwilgen) die langs de watergang aanwezig is. Dit biedt vleermuizen beschutting tegen de wind en dekking tegen predatoren.

Foerageergebied

De noordelijke randen van het plangebied vormen (als gevolg van de begrenzing door (insectenrijke) watergangen) een uitermate geschikte foerageerplaats voor vleermuizen. Dit geldt tevens voor het terrein rond de wilgenbosschage (gelegen langs de noordoostelijke watergang); dergelijke groenstructuren bieden dekking en beschutting en hebben daarnaast een aantrekkende werking op insecten. Het terrein rond de ruigtekruiden (die een groot deel van het plangebied in beslag nemen) kan door vleermuizen tevens worden gebruikt als foerageerplaats. Dit terrein is (o.a. door de afwezigheid van dekking en lijnvormige structuren) echter minder geschikt dan de noordelijke randen van het plangebied en de noordoostelijk gelegen wilgenbosschage.

3.3.3 Vissen

In paragraaf 3.2 en bijlage 1 is genoemd dat in (de omgeving van) het plangebied de tabel 2-beschermde kleine modderkruiper en de tabel 3 soort bittervoorn voorkomen.

Tijdens het veldbezoek is in het oostelijk deel van het plangebied een klein water (circa 5 bij 5 meter) aangetroffen (zie tevens foto in figuur 2-2). Dit water was volledig bedekt met kroos, wat duidt op een slechte waterkwaliteit en zuurstofarme omstandigheden. Als gevolg hiervan is dit water ongeschikt voor de tabel 3-beschermde bittervoorn. De tabel 2-beschermde kleine modderkruiper (een minder kritische soort) kan in dergelijke omstandigheden wel overleven, waardoor de aanwezigheid van deze soort niet kan worden uitgesloten.

4 BEKNOPTE EFFECTENANALYSE EN MAATREGELEN

4.1 Inleiding

In bijlage 1 is een overzicht weergegeven van beschermde soorten uit tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet, die mogelijk hun leefgebied hebben in het plangebied. Deze soorten worden meegenomen in de beknopte effectenanalyse in paragraaf 4.2. Het gaat om de soortgroepen broedvogels, vleermuizen en vissen.

Het is uit te sluiten dat andere beschermde soorten aanwezig kunnen zijn in en in de omgeving van het plangebied.

4.2 Broedvogels

4.2.1 Jaarrond beschermd categorie 1 t/m 4

De herinrichting van het plangebied gaat (vermoedelijk) gepaard met het verwijderen van diverse bomen en ruigtekruiden en aanbrengen van verhardingen. Dit heeft mogelijk tot gevolg dat foerageer- en (eventueel) verblijfplaatsen van roofvogels verdwijnen. Als gevolg hiervan kunnen geschikte voortplantings- en vaste rust- of verblijfplaatsen hun functie verliezen (overtreding artikel 11).

Een omgevingscheck van de omgeving van de omgeving van het plangebied toont echter dat in de directe omgeving van het plangebied diverse open (grazige tot verruigde) vlakten met bosschages aanwezig zijn (zie figuur 4-1). Deze open terreinen met tussenliggende bosschages bieden voldoende alternatieve foerageer- en verblijfplaatsen voor roofvogels.

Aangezien tijdens de quickscan (in de geschikte periode) geen roofvogelnesten (of nesten van bijvoorbeeld zwarte kraaien, die door roofvogels in gebruik kunnen worden genomen) zijn vastgesteld, vinden naar verwachting geen negatieve effecten op nestplaatsen van roofvogels plaats. Door uit voorzorg te werken buiten het broedseizoen of (voorafgaande aan de werkzaamheden in het broedseizoen) een broedvogelcontrole uit te voeren (zie tevens paragraaf 4.2.2), kunnen negatieve effecten op nestplaatsen van roofvogels volledig worden uitgesloten.

Figuur 4-1. Aanwezige open (grazige tot verruigde) vlakten (geel) en aanwezige bosschages (groen) in de omgeving van het plangebied (rood omlijnd). De open vlakten en bosschages zijn niet limitatief en bij benadering weergegeven. Door middel van een roze stippellijn is de ligging van de voor vleermuizen geschikte vliegroute aangegeven. Langs deze potentiële vliegroute (gevormd door een watergang) bevinden zich diverse bomen binnen het plangebied (lichtgroen). Deze bomen bieden (naast dekking van de vliegroute) een geschikt foerageergebied voor vleermuizen.

4.2.2 Tijdens het broedseizoen beschermde broedvogels

De herinrichting van het plangebied gaat (zeer waarschijnlijk) gepaard met het verwijderen van diverse bomen en ruigtekruiden en aanbrengen van verhardingen binnen het plangebied. Dit heeft tot gevolg dat, zonder voldoende voorzorg, geschikte voortplantingsplaatsen van tijdens het broedseizoen beschermde broedvogels (zoals zwarte kraai, fazant en koolmees) verdwijnen en/of verstoord raken (overtreding artikel 11).

Voor tijdens het broedseizoen beschermde broedvogels zijn de volgende maatregelen nodig om een overtreding van de Flora- en Faunawet te voorkomen:

- Voor het verwijderen van bomen, struweel en/of ruigtekruiden (of het starten van werkzaamheden nabij de aangrenzende watergangen die door diverse watervogels in gebruik zijn) dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen (in de periode half maart t/m half juli worden de meeste broedgevallen verwacht). Afhankelijk van het weer kan het broedseizoen eerder of later starten en langer doorgaan;
- Indien niet buiten het broedseizoen gewerkt kan worden, zijn (afhankelijke van het weer) controles op broedvogels noodzakelijk in de periode februari-september. Indien een vogel in (of nabij) de te verwijderen beplanting broedt, kan de beplanting pas worden verwijderd als het nest niet meer in gebruik is. Tevens dient een verstoringvrije zone rondom het nest te worden ingesteld (afstand afhankelijk van de vogelsoort). Binnen deze zone kan pas weer worden gewerkt als het nest niet meer in gebruik is.

In de omgeving van het plangebied zijn (en blijven) voldoende broedplaatsen voor vogels aanwezig. Zoals zichtbaar in figuur 4-1 bevinden zich in de omgeving van het plangebied namelijk diverse bosschages en ruigtevlakten, welke geschikte nestplaatsen voor broedvogels bieden. Het verwijderen van een groot aantal bomen en ruigtekruiden binnen het plangebied heeft dan ook geen negatief effect op de vogels die (mogelijk) gebruik maken van het plangebied.

4.3 Vleermuizen

De herinrichtingswerkzaamheden in het plangebied hebben mogelijk tot gevolg dat vliegroutes en foerageerplaatsen van vleermuizen (zie figuur 4-1) verdwijnen. Als gevolg hiervan kunnen geschikte voortplantings- en vaste rust- of verblijfplaatsen hun functie verliezen (overtreding artikel 11).

Indien de wilgenbosschage in het noordelijk deel van het plangebied (grotendeels grenzend aan de noordoostelijk gelegen watergang) grotendeels behouden blijft zal de potentieel aanwezige vliegroute en/of foerageerplaats van vleermuizen niet verdwijnen. Uitgangspunt hierbij is dat de breedte van de wilgenbosschage langs de watergang minimaal drie bomen blijft beslaan. In deze situatie kan worden volstaan met de volgende voorzorgsmaatregel om de verstoring van foeragerende en passerende vleermuizen om een overtreding van de zorgplicht uit de Flora- en Faunawet te voorkomen:

- De werkzaamheden dienen overdag te worden uitgevoerd om verstoring van foeragerende of passerende vleermuizen te voorkomen.

Indien de wilgenbosschage in het noordelijk deel van het plangebied (vrijwel) geheel verdwijnt, is mogelijk sprake van overtreding van artikel 11. Dit aangezien door verwijdering van de wilgenbosschage de aangelegen watergang zijn functie als vliegroute kan verliezen (door verlies dekking en beschutting) en bovendien sprake kan zijn van het verlies van foerageergebied.

Om een eventuele overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen dient een vleermuisonderzoek (met minimaal twee afzonderlijke veldbezoeken) te worden uitgevoerd om het gebruik van (de randen van) het plangebied als vliegroute en/of foerageerplaats voor vleermuizen vast te stellen dan wel uit te sluiten. Indien uit dit vleermuisonderzoek (conform het vleermuisprotocol) blijkt dat (de randen van) het plangebied als vliegroute en/of foerageerplaats worden gebruikt, zal worden bekeken of door middel van maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet (artikel 11) kan worden voorkomen. Het onderzoek kan het beste plaatsvinden in de periode 15 april tot 1 oktober.

Opgemerkt dient te worden dat het verwijderen van de (binnen het plangebied aanwezige) ruigtekruiden (waarboven vlemmuizen tevens kunnen foerageren) niet zal leiden tot een overtreding van artikel 11. Dit aangezien dit onderdeel van het plangebied minder geschikt foerageergebied betreft én in de omgeving van het plangebied (bijvoorbeeld aan de noordzijde van het plangebied) meerdere terreinen met ruigtekruiden aanwezig zijn (voldoende alternatieven). Voorwaarde hierbij is echter wel dat het verwijderen van de ruigtekruiden overdag plaatsvindt (zie eerdere voorzorgsmaatregel).

4.4 Vissen (kleine modderkruiper)

De voorgenomen herinrichtingswerkzaamheden in het plangebied gaan mogelijk gepaard met een demping van het kleine water in het oostelijk deel van het plangebied. Aangezien dit water mogelijk in gebruik is bij de kleine modderkruiper, kan demping van deze watergang mogelijk leiden tot een overtreding van artikel 11.

Om overtreding van artikel 11 te voorkomen, dient te worden gewerkt met een goedgekeurde gedragscode. Een voorbeeld van een dergelijke gedragscode is de gedragscode van Rijkswaterstaat. In deze gedragscode staat bijvoorbeeld dat werken buiten de kwetsbare periode van de kleine modderkruiper (september en oktober zijn de minst kwetsbare maanden) of het realiseren van alternatieve verblijfplaatsen (aanleg alternatief water) maatregelen zijn om zorgvuldig handelen (ten aanzien van de kleine modderkruiper) te realiseren.

4.5 Conclusies en aanbevelingen

In of nabij het plangebied komen beschermde soorten voor. Als gevolg van de voorgenomen herinrichting wordt het leefgebied van vogels, vissen en (afhankelijk van de voorgenomen herinrichtingswerkzaamheden) vlemmuizen niet aangetast (en derhalve de Flora- en faunawet niet overtreden), zolang de in het rapport genoemde maatregelen worden genomen. Deze luiden als volgt:

- Voorzorgsmaatregel m.b.t. vogels (*bij verwijderen beplanting en werkzaamheden nabij de aangelegde watergangen*): werken buiten het broedseizoen van vogels én, indien werken buiten het broedseizoen niet mogelijk is, nesten niet verwijderen en/of verstoren indien ze in gebruik zijn;
- Voorzorgsmaatregel m.b.t. kleine modderkruiper (*bij demping water binnen plangebied*): werken volgens een goedgekeurde gedragscode;
- Voorzorgsmaatregel m.b.t. vlemmuizen (*bij verwijderen van een beperkt deel van de wilgenbosschage aan noordzijde plangebied*): overdag werken.

Indien de wilgenbosschage aan de noordzijde van het plangebied vrijwel geheel verwijderd dient te worden in het kader van de voorgenomen herontwikkeling, is een vlemmuisonderzoek conform het vlemmuisprotocol noodzakelijk. Door middel van dit onderzoek (met minimaal twee veldbezoeken) dient vastgesteld te worden of watergangen langs het plangebied en de aangrenzende wilgenbosschage daadwerkelijk in gebruik zijn bij vlemmuizen (als vliegroute en/of foerageergebied). Indien dit het geval is, zal worden bekeken of overtreding van de Flora- en faunawet kan worden voorkomen door het nemen van gerichte maatregelen.

5 LITERATUUR

Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van parate kennis van de betrokken ecologen, het internet (waarnemingsite www.waarneming.nl) en de quickscan van Tauw uit 2005:

Ecologische advisering Ypenburg te Den Haag (deelplan 20), Tauw, kenmerk 4392609, d.d. 15 oktober 2005

BIJLAGE 1

Bijlage 1: Resultaten literatuuronderzoek en veldbezoek.

Project: 20150706 Quickscan deelplan 20 Ypenburg te Den Haag								
Soortgroep	Mogelijk aanwezige soorten	Toelichting (bron)	Aangetroffen tijdens veldbezoek	Geschiktheid terrein	Overlap met ingreep?	Effecten	Maatregelen?	Ontheffing Ff-wet?
Flora	Enkel zwanenbloem (tabel 1-soort)	Expert judgement, www.waarneming.nl , quickscan deelplan 20 (Tauf, d.d. 14 oktober 2005)	Geen	Ongeschikt voor tabel 2- en 3 beschermde soorten. Dit aangezien binnen het plangebied veel ruigtekruiden groeien, de grond grotendeels is verstoord (bandensporen) en er geen sprake is van bebouwing (oude muren).	Nee	Geen	Geen	Nee
Broedvogels jaarrond beschermd (cat. 1 t/m 4)	Ooievaar en diverse roofvogels (zoals boomvalk, buizerd, slechtvalk, ransuil, havik, sperwer, wespandief en zwarte wouw)	Expert judgement, www.waarneming.nl ,	Buizerd (vliegend over Plas van Reef, net buiten plangebied)	Geschikt voor ooievaar en diverse roofvogels, aangezien binnen het plangebied open terrein (afgewisseld met bosschages) aanwezig is. Dit vormt geschikt foerageergebied.	Ja, bij grootschalige herinrichting v/h terrein (waarbij o.a. bomen, struweel en open terrein verdwijnen)	Mogelijk wegnemen en verstoren van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (overtreding art. 11).	Werken buiten broedseizoen of broedvogel-controle uitvoeren (indien gewerkt wordt binnen het broedseizoen).	Nee, indien voorzorgsmaatregelen worden uitgevoerd én het omliggende terrein (open gebied met bosschages) blijft.
Broedvogels niet jaarrond inventarisatie gewenst beschermd (cat. 5)	Diverse soorten, zoals blauwe reiger, spreeuw, ekster, boerenzwaluw, tapuit, oeverzwaluw en torenvalk.	Expert judgement, www.waarneming.nl , quickscan deelplan 20 (Tauf, d.d. 14 oktober 2005)	Ekster, zwarte kraai, koolmees (tevens bedelende jongen gehoord)	Geschikt voor boomnestelende soorten, zoals koolmees en zwarte kraai. Tevens geschikt voor tapuit, welke nestelt in holten tussen stenen en in oude konijnholten. Deze soorten worden beschouwd als tijdens het broedseizoen beschermde vogels, die niet van ecologisch hoog belang zijn. Ongeschikt voor boerenzwaluw (geen stal of schuur) en oeverzwaluw (geen steile wanden).	Ja, bij grootschalige herinrichting v/h terrein (waarbij o.a. bomen verdwijnen).	Mogelijk verstoren van broedvogels (overtreding art. 11).	Werken buiten broedseizoen of broedvogel-controle uitvoeren (indien gewerkt wordt binnen het broedseizoen).	Nee, indien voorzorgsmaatregelen worden uitgevoerd.
Broedvogels (tijdens broedseizoen beschermd)	Diverse soorten, zoals patrijs, grutto, kluut, kleine plevier, kuif- en krakeend, merel, wilde eend, meerkoet, roodborst, winterkoning, houtduif, putter, groenling, fazant, fitis, witte kwikstaart, spreeuw, heggemus	Expert judgement, www.waarneming.nl , quickscan deelplan 20 (Tauf, d.d. 14 oktober 2005)	Binnen plangebied; staartmees, houtduif, fitis, vink, fazant, aalscholver en winterkoning. In watergang rond plangebied; waterhoen, meerkoet, fuut, nijlgans, wilde eend	Geschikt voor diverse boom- en struweelnestelende soorten, zoals merel, roodborst en fazant. Ongeschikt voor in het water nestelende soorten, zoals meerkoet en wilde eend.	Ja, bij grootschalige herinrichting v/h terrein (waarbij o.a. bomen en struweel verdwijnen).	Mogelijk verstoren van broedvogels (overtreding art. 11).	Werken buiten broedseizoen of broedvogel-controle uitvoeren (indien gewerkt wordt binnen het broedseizoen).	Nee, indien voorzorgsmaatregelen worden uitgevoerd.

Zoogdieren (vleermuizen)	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis	Expert judgement, www.waarneming.nl , quickscan deelplan 20 (Tauw, d.d. 14 oktober 2005)	Geen	Watergang langs noordoostzijde plangebied (met goede dekking door een groot aantal aangelegde bomen) is geschikt als vliegroue. Langs deze watergang en de aangelegde bomen kunnen vleermuizen tevens foerageren. Ongeschikt als verblijfplaats, want geen bebouwing en/of geschikte holten in de bomen aanwezig.	Ja, bij grootschalige herinrichting, waarbij de bomen nabij de watergang grotendeels verdwijnen (verlies van dekking, beschutting en foerageergebied)	Mogelijk wegnemen en verstoren van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (overtreding art.11) door verdwijnen van vliegroue en/of foerageergebied. Tijdens werk mogelijk verstoring van foeragerende en passerende vleermuizen.	Nader onderzoek naar aanwezigheid van vleer-muizen.	Ja, indien watergang langs plangebied in gebruik is als vliegroue en/of foerageergebied.
					Nee, indien de bomen nabij de watergang grotendeels behouden blijven (behoud van voldoende dekking, beschutting en foerageergebied)	Mogelijk verstoring van foeragerende en passerende op vliegroue.	In het kader van de zorgplicht overdag werken.	Nee, indien voorzorgsmaatregelen worden uitgevoerd.
Zoogdieren (grondgebonden)	Diverse tabel 1-beschermde soorten, zoals bosmuis, mol, haas, huisspitsmuis, wezel en veldmuis	Expert judgement, www.waarneming.nl , quickscan deelplan 20 (Tauw, d.d. 14 oktober 2005)	Geen	Ongeschikt voor tabel 2- en 3-beschermde soorten door ligging plangebied buiten verspreidingsgebied.	Nee	Geen	Geen	Nee
Amfibieën en reptielen	Diverse tabel 1-beschermde soorten (zoals meerkikker, kleine watersalamander etc.)	Expert judgement, www.waarneming.nl , quickscan deelplan 20 (Tauw, d.d. 14 oktober 2005)		Ongeschikt voor tabel 2- en 3-soorten (ondanks geschikte elementen voor overwintering). Dit aangezien plangebied buiten verspreidingsgebied van tabel 2- en 3-soorten ligt én deze soorten tijdens de quickscan uit 2005 (waarna het terrein niet meer gewijzigd is) niet zijn waargenomen.	Nee	Geen	Geen	Nee
Vissen	Kleine modderkruiper, bittervoorn	Expert judgement, www.waarneming.nl , quickscan deelplan 20 (Tauw, d.d. 14 oktober 2005)	Geen	Klein water in noordoostelijk deel van plangebied mogelijk geschikt voor kleine modderkruiper. Dit water (vol met kroos, slechte waterkwaliteit) is ongeschikt voor bittervoorn; dit is een meer kritische soort.	Ja, indien water bij herinrichting verdwijnt.	Mogelijk wegnemen en verstoren van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (overtreding art.11)	Werken volgens een goedgekeurde gedragscode (bijv. van Rijkswaterstaat)	Nee, indien wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode
Vlinders, libellen en overige ongewervelden	Geen beschermde soorten	Expert judgement, www.waarneming.nl		Geschikt habitat, maar ligging buiten verspreidingsgebied.	Nee	Geen	Geen	Nee